

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีวิถีทางแห่งปัญญาในการบริการ มีเสรีภาพทางวิชาการ และได้รับการยกย่องจากสังคมทั่วไป เช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร ทนายความ สถาปนิก วิชาชีพเหล่านี้ต่างมีจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ และเป็นการสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นในวิชาชีพ และมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ สร้างความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ และยกระดับวิชาชีพของตนให้เป็นที่ยอมรับในสังคม จรรยาบรรณในวิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจำแนกอาชีพว่า ครูเป็นวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานของความประพฤติของผู้อยู่ในวงการวิชาชีพครูซึ่งเรียกว่า “จรรยาบรรณ” เพื่อให้สมาชิกในวิชาชีพครูดำเนินชีวิตตามหลักมาตรฐานที่กำหนดไว้ในจรรยาบรรณวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพครูของประเทศไทย ได้ถูกกำหนดขึ้น โดยคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ และการกำหนดจรรยาบรรณดังกล่าวได้ผ่านการศึกษาค้นคว้าทั้งในรูปของการวิจัย การศึกษาเอกสาร การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการและอื่น ๆ เพื่อประมวลข้อมูลกำหนดเป็น “จรรยาบรรณวิชาชีพครู” โดยทั่วไป คือ แนวความประพฤติปฏิบัติที่มีต่อตนเอง วิชาชีพ ผู้รับบริการ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และสังคม

ความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

จรรยาบรรณ เป็นคำสมาสระหว่าง “จรรยา” มีความหมายเช่นเดียวกับ “จริยา” หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่พึงปฏิบัติ หรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติในวงการวิชาชีพชั้นต่าง ๆ นิยมใช้คำว่า “จรรยา” แปลว่า จริยาที่ควรปฏิบัติในหมู่คณะ ส่วนคำว่า “บรรณ” แปลว่า “เอกสาร หรือหนังสือ” เมื่อรวมคำ 2 คำนี้เข้าด้วยกันเป็นคำใหม่ว่า “จรรยาบรรณ” จึงมีความหมายว่า ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพนั้น ๆ โดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

1. ความหมายของจรรยาบรรณ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ (2554 : 1) ได้นิยามความหมายของ “จรรยา” ไว้ว่าเป็นคำนาม คือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เป็นคำที่นิยมใช้ในทางที่ดี เช่น จรรยาบรรณแพทย์ ส่วนคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

กัลยาณี สุงสมบัติ (2550 : 1) กล่าวว่า จรรยาบรรณ คือ กรอบหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของการประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ หรือรูปแบบในการดำรงตนของคนในกลุ่ม สังคม หมู่คณะ หรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งนอกเหนือจากการแสดงออกในแนวทางที่ถูกต้องที่สังคมยอมรับแล้ว การมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจงาม มีความเมตตา โอบอ้อมอารี ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ประกอบสัมมาอาชีพ หรือการดำรงตนที่จะส่งผลต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และความมีคุณธรรมของแต่ละบุคคล หรือผู้ประกอบการหรือกลุ่มสังคมนั้น ๆ ที่สามารถจะมองเห็นเป็นรูปธรรมได้

ศูนย์ การศึกษานอกระบบ โรงเรียน จังหวัดลำพูน (2554 : 1) กล่าวว่า จรรยาบรรณ หมายถึง มาตรฐานในการตัดสินใจที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่แต่ละคนในสังคมต้องรับผิดชอบ ซึ่งมาตรฐานนั้นอาจจะได้มาจากระเบียบ ข้อบังคับ ค่านิยมของสังคม จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม รวมทั้งจากการศึกษาและประสบการณ์การเรียนรู้

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (2557 : 1) ให้ความหมายของจรรยาบรรณ คือ หลักความประพฤติปฏิบัติอันเหมาะสมแสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพที่บุคคลในแต่ละวิชาชีพได้ประมวลขึ้นเป็นหลัก เพื่อให้สมาชิกในสาขาวิชานั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นถึงจริยธรรมปลูกฝัง และเสริมสร้างให้สมาชิกมีจิตสำนึกบังเกิดขึ้นในตนเองเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร และมุ่งหวังให้สมาชิกได้ยึดถือ เพื่อรักษาชื่อเสียงและส่งเสริมเกียรติคุณของสมาชิก และสาขาวิชาชีพของตน

จากการศึกษาความหมายของจรรยาบรรณ จากนันททัศนะ ได้ข้อสรุปว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ข้อกำหนดแห่งความประพฤติสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพที่เป็นศาสตร์ชั้นสูงอันมีองค์กรหรือสมาคมรองรับ และผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณที่วิชาชีพนั้น ๆ ได้กำหนดไว้ เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิกในองค์กรนั้น

2. ความหมายของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2541 : 197) กล่าวว่า จรรยาบรรณของครู หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของความเป็นครู

อดิศร ก้อนคำ (2551 : 1) จรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง ประมวลพฤติกรรมที่กำหนดลักษณะมาตรฐานการกระทำของครู อันจะทำให้วิชาชีพครูก้าวหน้าอย่างถาวร โดยที่ครูจะต้องดำเนินการเรียนการสอน โดยการยึดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ต่อผู้เรียน และต่อตนเอง ในการทำ

หน้าที่ของครูให้สมบูรณ์

สุเทพ ธรรมะตระกูล (2555 : 9) สรุปความหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแนวทางหรือข้อกำหนดที่ครูพึงปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และต่อสังคม

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กำหนดความหมายของจรรยาบรรณของวิชาชีพ หมายความว่า มาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556)

พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2557 : 1) ให้ความหมายของ จรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ

สรุป จรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง กฎแห่งความประพฤติที่องค์กรวิชาชีพครูกำหนดขึ้น ให้ครูประพฤติปฏิบัติตามในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิกครู

3. ความสำคัญของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู

รัตนวดี โชติกพนนิช (2550 : 1) จรรยาบรรณมีความสำคัญดังนี้

1) ช่วยควบคุมมาตรฐาน รับประกันคุณภาพที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ ในการผลิตและการค้า

2) ช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ

3) ช่วยส่งเสริมมาตรฐาน คุณภาพและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่นิยมเชื่อถือ

4) ช่วยส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ

5) ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาการคดโกง เอาัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัวและแก่ได้

6) ช่วยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดีของผู้มีจริยธรรม

7) ช่วยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้ประกอบอาชีพให้เป็นไปถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2557 : 1) จรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อวิชาชีพครู เช่นเดียวกับที่จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญต่อวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ

- 1) ปกป้องการปฏิบัติงานของสมาชิกในวิชาชีพ
- 2) รักษามาตรฐานวิชาชีพ
- 3) พัฒนาวิชาชีพ

จากการศึกษาความสำคัญของจรรยาบรรณครูที่กล่าวมาข้างต้น สามารถได้ข้อสรุปว่าจรรยาบรรณครูมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการวิชาชีพครูดังนี้

- 1) ช่วยควบคุมมาตรฐานคุณภาพของครูให้ครูมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านการประพฤติปฏิบัติตนและจริยธรรมของครู
- 2) ช่วยส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดีมีคุณค่าสู่สังคม ทำให้ครูได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากผู้พบเห็น
- 3) ช่วยพิทักษ์สิทธิในการประกอบวิชาชีพครูและควบคุมมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ
- 4) ช่วยลดปัญหาความประพฤติปฏิบัติของครูที่ไม่เหมาะสมไม่สมควร ผิดหลักศีลธรรมคุณธรรม เช่น ความประพฤติผิดทางเพศ การทำร้ายร่างกายเด็ก การเอาใจเอาเปรียบเด็ก
- 5) ช่วยเน้นภาพลักษณ์ของครูที่มีคุณธรรมจริยธรรมให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น เช่น ความรัก ความเมตตา ความเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและอาชีพความโอบอ้อมอารี
- 6) ช่วยรักษาชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีของผู้อยู่ในวงการวิชาชีพ
- 7) ช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ และภาระงานของตนต่อสังคม
- 8) ช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการประพฤติปฏิบัติตนของครูให้ถูกต้องตามครรลองครองธรรม

ความเป็นมาของจรรยาบรรณครูไทย

อาชีพทุกสาขาต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตนกำหนดไว้ เช่นเดียวกับอาชีพครู แต่ในสมัยโบราณอาชีพครูไทยยังไม่มีจรรยาบรรณเป็นลายลักษณ์อักษร ครูไทยจะยึดถือเอาแนวคำสอนตามพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติต่อ ๆ มา จนกระทั่งใน พ.ศ. 2506 ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภาในสมัยนั้น ได้ออกระเบียบจรรยาบรรณสำหรับครูไทยขึ้นมา 2 ฉบับพร้อมกันเป็นครั้งแรกและยกเลิกไป

1. จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2506 (ฉบับที่ 1)

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู มีสาระสำคัญดังนี้

- 1.1 ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 1.2 ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของครูให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ ระวังระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของสถานศึกษา
- 1.3 ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟัง และไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วย กฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ห้ามมิให้กระทำข้าม ผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาต เป็นพิเศษชั่วคราวครั้งชั่วคราว
- 1.4 ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
- 1.5 ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม
- 1.6 ครูต้องรักษาชื่อเสียงของครุมีให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติกิเลสใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์และชื่อเสียงของครู เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพเครื่องดนตรีของเมฆาจนไม่อาจครองสติได้ มีหนี้สินรุงรัง หมกมุ่นในการพนัน กระทำผิดอาญา ประพฤติผิดในทางประเวณีต่อบุคคลหรือคู่สมรสของผู้อื่น กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำอันใด อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน
- 1.7 ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม
- 1.8 ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา
- 1.9 ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ การงาน
- 1.10 ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

2. จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2506 (ฉบับที่ 2)

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครูตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506 (ฉบับที่ 2) มีสาระสำคัญดังนี้

- 2.1 ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
- 2.2 ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู
- 2.3 ครูใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ
- 2.4 ครูตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
- 2.5 ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
- 2.6 ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง

- 2.7 ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
- 2.8 ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตนเอง
- 2.9 ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
- 2.10 ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

ต่อมาจรรยาบรรณทั้ง 2 ฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก เนื่องจากจรรยาบรรณ พ.ศ. 2506 นี้มิได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ครูสภาเกรงว่าครูอาจารย์จะเกิดความสับสนในทางปฏิบัติ ดังนั้นครูสภาจึงได้ปรับปรุงจรรยาบรรณครูขึ้นใหม่และประกาศใช้ในพ.ศ. 2526 จรรยาบรรณฉบับนี้ได้ใช้ติดต่อกันมาถึง 12 ปี ประกอบกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จึงมีมติให้แก้ไขปรับปรุงจรรยาบรรณครูเพื่อกำหนดระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัย เพื่อให้ครูยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและประพฤติตนสืบไป

3. จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2526

จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ของครูสภา พ.ศ. 2526 มีสาระสำคัญดังนี้ (ครูสภา, 2526)

- 3.1 เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 3.2 ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ห่มินศาสนาอื่น
- 3.3 ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
- 3.4 รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
- 3.5 ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
- 3.6 ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
- 3.7 ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนและไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน

3.8 ประพฤติอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

3.9 สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงาน และของสถานศึกษา

3.10 รักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือกันในพื้นที่การทำงาน

ดังนั้น ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นครูจึงควรศึกษาจรรยาบรรณของครูให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในแต่ละข้อ เพื่อจะได้ปฏิบัติตาม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เป็นบุคคลที่ควรแก่การเคารพยกย่องตามที่สังคมคาดหวังไว้

จากการศึกษาความเป็นมาของจรรยาบรรณครูไทย ผู้เขียนได้ข้อสรุปว่า จรรยาบรรณครูมาจาก 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1) อุคมการณ์ครูซึ่งจัดได้ว่าเป็นหัวใจของความเป็นครู ได้แก่ ความรักความศรัทธาในวิชาชีพ อุทิศตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2) เอกลักษณะของครู หมายถึง ลักษณะเฉพาะของครูหรือคุณสมบัติของครู ได้แก่ อดทน รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ได้ตลอดเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อตนเอง

3) การปฏิบัติตนของครู คือ สิ่งที่ครูต้องถือปฏิบัติ ได้แก่ การรักษาความสามัคคี รักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ และสถานศึกษาที่สังกัดอยู่

4) จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ได้แก่ การเลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยใจบริสุทธิ์ ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่คูหามันศาสนาอื่น ตั้งใจสั่งสอน อุทิศเวลาให้แก่ศิษย์ ไม่ละทิ้งหน้าที่การทำงาน รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติ และปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา

4. จรรยาบรรณสำหรับครู ฉบับ พ.ศ. 2539

คุรุสภา(สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2554 :1) ได้ประกาศใช้ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 แทนระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6(20) และมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา จึงได้วางระเบียบไว้เป็นจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพครู จรรยาบรรณที่กำหนดให้ครูปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 9 ข้อ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2554 : 1) ดังต่อไปนี้

4.1 ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์ อย่างจริงใจ สอดคล้องกับการเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจ ต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์เป็นที่ไว้วางใจ เชื่อถือ และชื่นชมได้ เป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน พฤติกรรมที่ครูแสดงออกได้แก่

4.1.1 สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจ ได้ของศิษย์แต่ละคนและทุกคน เช่น ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์ รับฟังปัญหาของศิษย์ และให้ความช่วยเหลือศิษย์ ร่วมทำกิจกรรมกับศิษย์เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม สนทนาไต่ถามทุกข์สุขของศิษย์

4.1.2 ตอบสนองข้อเสนอและการกระทำของศิษย์ ในทางสร้างสรรค์ และตามสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคน เช่น สนใจคำถามและคำตอบของศิษย์ทุกคน ให้โอกาสศิษย์แต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์ รับการนัดหมายของศิษย์เกี่ยวกับการเรียนรู้ก่อนงานอื่น

4.1.3 เสนอและแนะแนวทางการพัฒนาของศิษย์แต่ละคนและทุกคนตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของศิษย์ เช่น มอบหมายงานตามความถนัด จัดกิจกรรมหลากหลายตามสภาพความแตกต่างของศิษย์เพื่อให้แต่ละคนประสบความสำเร็จเป็นอยู่เสมอ แนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ศิษย์ ปรึกษาหารือกับครู ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหของศิษย์

4.1.4 แสดงผลงานที่ภูมิใจของศิษย์แต่ละคน และทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ตรวจสอบผลงานของศิษย์อย่างสม่ำเสมอ แสดงผลงานของศิษย์ในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ ประกาศหรือเผยแพร่ผลงานของศิษย์ที่ประสบความสำเร็จ

4.2 ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หมายถึงการดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ในผลการเรียนและการเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพและตลอดไป พฤติกรรมที่ครูแสดงออกได้แก่

4.2.1 อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ ตัวอย่างเช่น สอนเต็มเวลา ไม่เบียดบังเวลาของศิษย์ ไม่ไปหาผลประโยชน์ส่วนตัวเอาใจใส่ อบรม สั่งสอนศิษย์จนเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน อุทิศเวลาเพื่อพัฒนาศิษย์ตามความ

จำเป็นและเหมาะสม ไม่ละทิ้งชั้นเรียนหรือขาดการสอน

4.2.2 อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ เช่น เลือกใช้วิธีการที่หลากหลายในการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของศิษย์ ให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง สอนเต็มความสามารถ เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ สอนเต็มความสามารถและด้วยความเต็มใจ กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย พัฒนาขึ้น ลงมือจัด เลือกกิจกรรมที่นำสู่ผลจริง ประเมิน ปรับปรุง ให้ได้ผลจริงและภูมิใจเมื่อศิษย์มีการพัฒนา

4.2.3 อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เช่น สั่งสอนศิษย์โดยไม่บิดเบือนหรือปิดบัง อำพราง อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และมอบหมายงานและตรวจผลงานด้วยความยุติธรรม

4.3 ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถสังเกตรับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยม คุณธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม พฤติกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.3.1 ตระหนักว่าพฤติกรรมแสดงออกของครูมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของศิษย์อยู่เสมอ เช่น ระมัดระวังในการกระทำและการพูดของตนเองอยู่เสมอ ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อหน้าศิษย์ มองโลกในแง่ดี

4.3.2 พุดจาสุภาพและสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และสังคม เช่น ไม่พูดคำหยาบหรือก้าวร้าว ไม่นินทาหรือพุดจาส่อเสียด พุดชมเชยให้กำลังใจศิษย์

4.3.3 กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับคำสอนของตน และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ตัวอย่างเช่น ปฏิบัติตนให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดีอยู่เสมอ แต่งกายสะอาดสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ แสดงกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ ตรงต่อเวลา แสดงออกซึ่งนิสัยที่ดีในการประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน สามัคคี มีวินัย รักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อม

4.4 ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมของศิษย์

หมายถึง การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ ในการลงโทษหรือให้รางวัลหรือการกระทำอื่น

ใดที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา พฤติกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.4.1 ละเว้นการกระทำที่ทำให้ศิษย์เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมของศิษย์ เช่น ไม่นำปมค้อยของศิษย์มาล้อเลียน ไม่ประจานศิษย์ ไม่พูดจาหรือกระทำการใดที่เป็นการซ้ำเติมปัญหาหรือข้อบกพร่องของศิษย์ ไม่นำความเครียดมาระบายต่อศิษย์ ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือสีหน้า ท่าทาง ไม่เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของศิษย์ ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าเหตุ

4.4.2 ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของศิษย์ เช่น ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของศิษย์ ไม่ทำร้ายร่างกายศิษย์ ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าระเบียบกำหนด ไม่จัดหรือปล่อยให้สภาพแวดล้อมเป็นอันตรายต่อศิษย์ ไม่ใช้ศิษย์ทำงานเกินกำลังความสามารถ

4.4.3 ละเว้นการกระทำที่สกัดกั้นพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมของศิษย์ เช่น ไม่ตัดสินคำตอบถูกผิดโดยยึดคำตอบของครู ไม่ดูค่าซ้ำเติมศิษย์ที่เรียนซ้ำ ไม่ขัดขวางโอกาสให้ศิษย์ได้แสดงออกทางสร้างสรรค์ และไม่ตั้งฉายาในทางลบให้แก่ศิษย์

4.5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

หมายถึง การไม่กระทำการใดที่จะได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงได้จากการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ พฤติกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.5.1 ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์อันมิควรจากศิษย์ เช่น ไม่หารายได้จากการนำสินค้ามาขายให้ศิษย์ ไม่ตัดสินผลงานหรือผลการเรียน โดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน ไม่บังคับหรือสร้างเงื่อนไขให้ศิษย์ มาเรียนพิเศษเพื่อหารายได้

4.5.2 ไม่ใช้ศิษย์เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ให้กับตน โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือความรู้สึกของสังคม เช่น ไม่นำผลงานของศิษย์ไปแสวงหากำไรส่วนตน ไม่ใช้แรงงานศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่ใช้หรือจ้างวานศิษย์ไปทำสิ่งผิดกฎหมาย

4.6 ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

หมายถึง การพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้ศึกษาค้นคว้า ริเริ่ม

สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ พฤติกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.6.1 ใส่ใจศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพอยู่เสมอ เช่น หาความรู้จากเอกสาร ตำรา และสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ จัดทำและเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ตามโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา หรือฟังการบรรยาย หรืออภิปรายทางวิชาการ

4.6.2 มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย แนวทางพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การอาชีพ และเทคโนโลยี เช่น นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ติดตามข่าวสาร เหตุการณ์บ้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ วางแผนพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

4.6.3 แสดงออกทางร่างกาย กิริยา วาจาอย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น รักษาสุขภาพและปรับปรุงบุคลิกภาพอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายสะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะและทันสมัย และมีความกระตือรือร้น

4.7 ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครูด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู พฤติกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.7.1 ครูเชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครู ว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม เช่น ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับและรักษาไว้ได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอน เผยแพร่ผลสำเร็จของตนเองและเพื่อนครู แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ

4.7.2 เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู เช่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้นเป็นกรรมการหรือคณะทำงานขององค์กร

4.7.3 ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์กรวิชาชีพ เช่น เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครูและองค์กรวิชาชีพครู เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครูก็ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

4.8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครูทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการทำงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พุทธิกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.8.1 ให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรึกษาแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม เช่น ให้คำปรึกษาการจัดทำผลงานทางวิชาการให้คำแนะนำการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4.8.2 ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์สิ่งของแก่เพื่อนครูตาม โอกาสและความเหมาะสม เช่น ร่วมงานกุศล ช่วยทรัพย์เมื่อเพื่อนครูเดือนร้อน จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.8.3 เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เช่น แนะนำแนวทางการป้องกัน และกำจัดมลพิษร่วมกิจกรรมตามประเพณีของชุมชน

4.9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์เลือกสรร ปฏิบัติตนและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี คนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม พุทธิกรรมที่ครูแสดงออก ได้แก่

4.9.1 รวบรวมข้อมูลและเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่เหมาะสมมาใช้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน นำศิษย์ไปศึกษาในแหล่งวิทยาการชุมชน

4.9.2 เป็นผู้นำในการวางแผน และดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม เช่น ฝึกการละเล่นท้องถิ่นให้แก่ศิษย์ จัดตั้งชมรม สนใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา

4.9.3 สนับสนุนส่งเสริมเผยแพร่และร่วมกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น อนุรักษ์การใช้ดิน คำพื้นเมือง เผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน และร่วมงานประเพณีของท้องถิ่น

4.9.4 ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ตำนานและความเชื่อถือ นำผลการศึกษาวิเคราะห์มาใช้ในการเรียนการสอน

จรรยาบรรณครู ฉบับ พ.ศ. 2539 นี้ คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาได้วางระเบียบปฏิบัติ โดยมีลักษณะมุ่งเน้นความเป็นครูในด้านบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อศิษย์เป็นสำคัญ ข้อสังเกตของจรรยาบรรณครูฉบับนี้มี 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง จรรยาบรรณครูไม่ใช่กฎหมายและไม่ได้เป็นกฎกระทรวงศึกษาธิการ แต่เป็นระเบียบที่คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภากำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติของสมาชิกคุรุสภาที่เป็นครูอาจารย์เท่านั้น กรณีครูอาจารย์ที่เป็นสมาชิกของคุรุสภาละเมิดจรรยาบรรณครูข้างต้น ไม่มีบทลงโทษแต่อย่างใด แม้คณะกรรมการคุรุสภาไม่มีอำนาจลงโทษครูอาจารย์โดยตรง ประการที่สอง จรรยาบรรณครูฉบับนี้เป็นฉบับที่ถูกนำไปใช้ในทุกสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุรุสภาในฐานะเป็นองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้ออกจรรยาบรรณครู ซึ่งมีกฎหมายรองรับอย่างเป็นทางการ คือ พระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 ความแตกต่างของจรรยาบรรณครูฉบับนี้กับจรรยาบรรณของครูในอดีต คือ บ่งบอกถึงจรรยาบรรณของครูโดยตรงและโดยรวม มิได้จำแนกเป็นจรรยาบรรณฆาต จริตประเพณี หรือวินัยของครู

จรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2556

คุรุสภาได้ออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2556 อาศัยอำนาจตาม มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) (11) (จ) และมาตรา 50 แห่ง พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ประกอบกับมติคณะกรรมการคุรุสภา โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้น โดยมีสาระสำคัญคือการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ทั้งต่อตนเอง ผู้รับบริการ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และสังคม ซึ่งมีผลบังคับใช้ภายหลังประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้ว โดยข้อบังคับดังกล่าวได้ให้นิยาม “ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” ว่าหมายถึง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 มีสาระสำคัญ 5 หมวด ดังนี้

1) หมวด 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

2) หมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3) หมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3.1) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

3.2) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3.3) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

3.4) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ

3.5) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4) หมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5) หมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง

หมายถึง ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ พัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ พัฒนาตนเองด้านวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

1.1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.1.1 ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี

1.1.2 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมาย

1.1.3 ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1.1.1 เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพ เป็นที่น่ารังเกียจในสังคม

1.1.2 ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ

1.1.3 ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ จนเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่

1.1.4 ขัดขวางการพัฒนาองค์กรเกิดผลเสียหา

1.2 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณผู้บริหาร

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

1.2.1 ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2.2 ศึกษา ค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ

1.2.3 ส่งเสริมและพัฒนาครูในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการ

เรียนรู้

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

1.2.1 เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม

1.2.2 ประพฤติผิดในทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ

1.2.3 ไม่พัฒนาความรู้ในวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร

1.2.4 ไม่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. จรรยาบรรณต่ออาชีพ

หมายถึง ครูต้องรักและศรัทธาวิชาชีพ ชื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

2.1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

2.1.1 แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ

2.1.2 รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

2.1.3 ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้

2.1.4 อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ

2.1.5 เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

2.1.1 ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ

2.1.2 คู่มือ ระเบียบคหาม ให้รายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตร์ในวิชาชีพ หรือ
องค์กรวิชาชีพ

2.1.3 ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการ
ศึกษา

2.1.4 ถัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

2.2 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณผู้บริหาร

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

2.2.1 แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ

2.2.2 รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

2.2.3 ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้

2.2.4 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และ
แบบแผนของทางราชการ

2.2.5 เข้าร่วม ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวิชาชีพ หรือองค์กร
วิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

2.2.1 วิพากษ์หรือวิจารณ์องค์กรหรือวิชาชีพจนทำให้เกิดความเสียหาย

2.2.2 คู่มือ ระเบียบคหาม ให้รายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตร์ในวิชาชีพ หรือ
องค์กรวิชาชีพ

2.2.3 ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการ
ศึกษา

2.2.4 ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับผิดชอบหรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือแบบ
แผนของทางราชการจนก่อให้เกิดความเสียหาย

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

หมายถึง ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้เกิด
การเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดทักษะ ส่งเสริมให้เกิดนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ประพฤติปฏิบัติตนเป็น
แบบอย่างที่ดีทางกาย วาจา จิตใจ ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ
และอารมณ์ สักคม ให้บริการด้วยความจริงใจ ความเสมอภาค ไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์
จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

3.1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

- 3.1.1 ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค
- 3.1.2 สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
- 3.1.3 ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

- 3.1.1 ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม
- 3.1.2 ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการจนเกิดผลเสียหายต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ
- 3.1.3 คูหมีนเหยียดหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ
- 3.1.4 เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการเป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
- 3.1.5 จูงใจ โน้มน้าว ยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ

3.2 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณผู้บริหาร

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

- 3.1.1 ปฏิบัติงานหรือให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้รับบริการ
- 3.1.2 ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
- 3.1.3 บริหารงานโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- 3.1.4 รับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของศิษย์และผู้รับบริการ

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

- 3.1.1 ปฏิบัติงานมุ่งประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง
- 3.1.2 ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเลือกปฏิบัติ
- 3.1.3 เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับบริการในงานตามบทบาทหน้าที่

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

หมายถึง ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

4.1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

4.1.1 เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.1.2 มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

4.1.1 ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานจนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.1.2 ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยตำหนิให้ร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น

4.1.3 สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย

4.1.4 เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณผู้บริหาร

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

4.2.1 ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้านต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2.2 ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2.3 เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

4.2.4 ใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณาผลงานของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

4.2.1 นำเสนอแง่มุมทางลบต่อวิชาชีพ ข้อเสนอไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

4.2.2 ปกปิดความรู้ ไม่ช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2.3 แนะนำในทางไม่ถูกต้องต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพจนทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2.4 ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ตนมีความถนัดแม้ได้รับการร้องขอ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม

หมายถึง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

5.1.1 ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.1.2 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5.1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

5.1.1 ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

5.1.2 ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม

5.1.3 ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม

5.2 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณผู้บริหาร

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น

5.2.1 ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.2.2 ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในทางวิชาการหรือวิชาชีพแก่ชุมชน

5.2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

5.2.1 ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัด เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

5.2.2 ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม

5.2.3 ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จากข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ หรือมีผู้ได้รับความเสียหายจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ คุรุสภา เพื่อตรวจสอบ โดยผลการตรวจสอบสามารถออกได้ 5 กรณี ยกข้อกล่าวหา ตักเตือน ภาคทัณฑ์ พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกิน 5 ปี และเพิกถอนใบอนุญาต ทั้งนี้ ตามมาตรา 51 ถึงมาตรา 57 แห่ง พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 (สถาบันอิสระ, 2556 : 1)

จรรยาบรรณอาจารย์

นอกจากจรรยาบรรณครูแล้ว ยังมีจรรยาบรรณของอาจารย์อีกด้วย เนื่องจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องดูแลมาตรฐานการประกอบวิชาชีพของอาจารย์ และกำกับดูแลความประพฤติของอาจารย์ให้ประพฤติตนให้เหมาะสมกับอาชีพ

1. จรรยาบรรณอาจารย์มหาวิทยาลัย

ใน พ.ศ. 2543 ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอทม.) ได้กำหนดจรรยาบรรณอาจารย์มหาวิทยาลัยดังนี้ (สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอทม.)

- 1.1 อาจารย์พึงดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน
- 1.2 อาจารย์พึงสอนศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ช่วยเหลือและปฏิบัติต่อศิษย์อย่างมีเมตตาและเป็นธรรม
- 1.3 อาจารย์พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสียสละ อดทน ซื่อสัตย์สุจริต
- 1.4 อาจารย์พึงปฏิบัติงานโดยมีเสรีภาพทางวิชาการ ไม่ถูกรอบงำด้วยอิทธิพล หรือผลประโยชน์ใด
- 1.5 อาจารย์พึงหมั่นศึกษา ค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- 1.6 อาจารย์พึงปฏิบัติหน้าที่วิจัย ที่มีจรรยาบรรณของนักวิจัยตามข้อกำหนดของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- 1.7 อาจารย์พึงปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานเยี่ยงกัลยาณมิตร ช่วยเหลือ ส่งเสริม และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
- 1.8 อาจารย์พึงสร้างเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ และมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย

1.9 อาจารย์พึงปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ สำหรับรายละเอียดในการปฏิบัติให้เป็นไปตามจรรยาบรรณอาจารย์มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งพึงกำหนดขึ้นตามความเหมาะสม และให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

2. จรรยาบรรณอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2557 : 1) ได้กำหนดข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากร พ.ศ. 2555 มีใจความต่อไปนี้

- 2.1 รัก ศรัทธา รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพของตน
- 2.2 ใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 2.3 ร่วมมือและส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ
- 2.4 แจ้งให้ผู้เรียนทราบแนวทางการสอนและการวัดผลเมื่อเปิดภาคเรียน
- 2.5 กำหนดตำราหรือเอกสารประกอบการสอนในปริมาณ และระดับที่เหมาะสม เนื้อหาการสอน
- 2.6 สอนตรงเวลาที่กำหนด ไม่ทิ้งสอนกลางคัน ไม่งดสอน โดยไม่มีเหตุผลอันควร ถ้ามีการงดสอนพึงจัดสอนชดเชย
- 2.7 สอนด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบังความรู้หรือเลือกที่รักมักที่ชัง
- 2.8 ผู้สอนต้องให้ความร่วมมือในการประเมินผลการสอน
- 2.9 ประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ และส่งผลการประเมินนั้นตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 2.10 ไม่แก้ไขผลการเรียนหรือผลการสอบโดยมิชอบ
- 2.11 เป็นนักวิจัยที่มีจรรยาบรรณแห่งนักวิจัย
- 2.12 ปฏิบัติหน้าที่โดยมีเสรีภาพทางวิชาการ ไม่ยอมตนให้ถูกรอบงำด้วยอิทธิพลหรือผลประโยชน์
- 2.13 ไม่ล่วงละเมิดเสรีภาพหรือผลงานทางวิชาการของผู้อื่น

วินัยครู

การมีวินัยเป็นความคาดหวังของสังคมที่จะให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกที่ควร อันจะส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเองและสังคม ได้แก่ การประกอบสัมมาอาชีพ ด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบธรรมเนียมของสังคม

1. ความหมายและความสำคัญของวินัยครู

มาลินี จุฑารพ (2539 : 281) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ ธรรมเนียม ประเพณีของสถาบันตลอดจนคำสั่งของครู อาจารย์ และผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง

หัทธา สารสิทธิ์ (2541 : 25) ให้ความหมายวินัยว่า หมายถึง ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ อันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม เพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติของบุคคลในสังคมให้เกิดความสงบสุข

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 1) ให้ความสำคัญต่อคุณค่าและประโยชน์ของความมีระเบียบวินัยจะก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลและสังคมดังนี้

1) สร้างเสริมให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข

2) สร้างบุคคลให้เป็นคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

3) สร้างให้บุคคลเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข

4) ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย มีกฎ กติกา สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

สินีนาฏ สุทธิจินดา (2543) กล่าวว่า วินัยจะช่วยกำหนดทิศทางให้สมาชิกในสังคมประพฤติไปในแนวเดียวกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ถ้าหากปราศจากวินัยแล้ว การอยู่ร่วมกันในสังคมแต่ละกลุ่มก็ย่อมจะวุ่นวายสับสน เพราะแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้าน การศึกษา ความรู้ จิตใจ การอบรมเลี้ยงดูและความต้องการในด้านต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันถ้าคนในสังคมนั้น ๆ มีวินัยจะทำให้บุคคลนั้นมีความประพฤติที่มีเหตุผล มีความอดทน มั่นคงทางอารมณ์และเป็นผู้มีจริยธรรม ซึ่งจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 82-มาตรา 97 (ราชกิจจานุเบกษา, 2547 : 1)

กร กองสุข (2548) การมีวินัยจะช่วยให้สามารถปรับพฤติกรรมในการแสดงออกให้ดีขึ้น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความซื่อสัตย์ มีเหตุผล อดทน ปฏิบัติตามกฎหมายของ

สังคมได้ดี สามารถพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งจะเกิดสังคมคุณภาพที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โปร่งใส รับผิดชอบต่อบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (2557 : 1) ให้ความหมาย วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน และข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

“วินัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Discipline หมายถึง กฎเกณฑ์, ระเบียบ, หลักเกณฑ์ (พจนานุกรมแปล ไทย-อังกฤษ LEXITRON, 2557 : 1)

ปัทมา ศาตจันทิก (2557 : 1) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติเพื่อให้อยู่ใน ระเบียบแบบแผนวินัยต่อตนเอง เป็นพฤติกรรมในการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติไปตาม กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ได้มีการวางไว้

สรุปว่า วินัย หมายถึง กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือแบบแผนความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรม ของคนในองค์กรให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์

วินัยครู หมายถึง ข้อบังคับ หรือแบบแผนความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรมของครู เพื่อให้ ครูใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เกิดความสงบสุข และพึงประสงค์ของสังคม หากครูฝ่าฝืน อาจต้องรับโทษ

จากการศึกษาความสำคัญของวินัย สรุปได้ว่า การมีวินัยเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะวิชาชีพครู ถือเป็นวิชาชีพควบคุม ส่งผลให้ครูมีวินัยในตนเอง วินัยครูจึงเป็นแบบแผนความประพฤติที่ควบคุม พฤติกรรมของครู เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เกิดความสงบสุข และพึงประสงค์ ของสังคม หากครูขาดวินัยหรือหย่อนยานในระเบียบวินัยเป็นจำนวนมาก ก็จะเป็นผลร้ายต่อ การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาประเทศ การรักษาวินัยของครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการมีวินัย ของครูจะส่งผลต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เรียนจดจำและเลียนแบบพฤติกรรมครู หรือผู้ที่ตน เคารพนับถือ หากผู้เรียนมีครูที่มีระเบียบวินัย ผู้เรียนจะลอกเลียนพฤติกรรมที่ดีของครู ส่งผลให้ ผู้เรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยเช่นกัน

2. บทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยครู

ศูนย์ทนายความทั่วไปไทย (2557 : 1) กล่าวถึง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 6 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย มีสาระดังนี้

มาตรา 82 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้าม และข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

มาตรา 83 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น

มาตรา 84 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 85 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 86 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายใน 7 วัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 87 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้ การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาดึกเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผล

อันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 88 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการการกลั่นแกล้ง ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 89 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 90 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็น การซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 91 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้างวาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 92 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นการกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

มาตรา 93 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใด ๆ

อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 94 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาชญากรรม หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 95 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัย ในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้ เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันทีเมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชาริบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7 ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้และตามหมวด 7 หรือมีพฤติกรรม

ปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้ผู้ใดได้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

มาตรา 96 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย จำต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7 โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดขั้นเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

ผู้ใดถูกลงโทษปลดออก ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ

มาตรา 97 การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและมีให้เป็นไปโดยพยานา โดยอคติหรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิดในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างไรในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น

สรุป พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 6 บัญญัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ตั้งแต่มาตรา 82-97 ซึ่งอาจแยกได้ดังนี้

- 1) วินัยต่อประเทศชาติ ได้แก่ สนับสนุนและวางรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 2) วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- 3) วินัยต่อผู้บังคับบัญชา ได้แก่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งในหน้าที่ โดยชอบด้วยกฎหมาย
- 4) วินัยต่อผู้เรียน ได้แก่ การอุทิศเวลา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลเคารพสิทธิ ไม่ข่มเหง ไม่ล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียน
- 5) วินัยต่อประชาชน ได้แก่ ให้การต้อนรับอำนวยความสะดวก ให้ความเป็นธรรม ไม่กีดกันแก่งัด คู้หมิ่นเหยียดหยามประชาชน

- 6) วินัยต่อผู้ร่วมงาน ได้แก่ การรักษาความสามัคคี สุภาพเรียบร้อย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- 7) วินัยต่อตนเอง ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาชื่อเสียง ไม่กระทำการใด ๆ ให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

3. แนวปฏิบัติเพื่อการรักษาวินัยของครู

ปัจจุบันแม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 82-97 ได้กำหนดการลงโทษทางวินัยเป็นกระบวนการสำคัญอันหนึ่งในการบริหารงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของข้าราชการครูแล้วก็ตาม แต่ยังมีครูและข้าราชการส่วนหนึ่งที่ยังคงกระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษตามควรแก่กรณี เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ข้าราชการอื่น จากการศึกษางานวิจัยดังนี้

ภัทรศักดิ์ เทพพร (2540 : 1) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคใต้ ระหว่างพ.ศ. 2534-2536 พบว่า

- 1) ข้าราชการครูที่กระทำผิดวินัยเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง
- 2) ข้าราชการครูกระทำความผิดวินัย กรณีไม่ถือปฏิบัติและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการมากที่สุด

ศุภชาติ อังแสงธรรม (2554 : 1) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำผิดวินัยของข้าราชการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่าง พ.ศ. 2535-2552 พบว่า ข้าราชการมีการกระทำผิดวินัย ในกรณีดังต่อไปนี้ตามลำดับ

- 1) การไม่ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ
- 2) การไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ
- 3) การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบของทางราชการมติคณะรัฐมนตรีและนโยบายของรัฐบาล

- 4) การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา
- 5) การกระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าประพฤติก้าว
- 6) การไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ
- 7) การไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์

ปัญหาที่พบทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สาเหตุการกระทำผิดวินัย การเสริมสร้างวินัยจริยธรรม ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวินัยและจริยธรรม ดังนี้

ธีระศักดิ์ ภัททิยากุล (2557 : 1) กล่าวถึงแนวทางการรักษาวินัยของข้าราชการดังนี้

1) การรักษาวินัยโดยตัวข้าราชการ หมายถึง เรียนรู้และเข้าใจวินัย สำคัญในหน้าที่ที่จะต้องรักษาวินัย ตระหนักในความสำคัญของวินัย ปฏิบัติตามวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจปฏิบัติราชการ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงของตน ทำคนให้เป็นที่ยอมรับไว้วางใจของประชาชนเป็นตัวอย่างที่ดีประชาชนศรัทธา

2) การรักษาวินัยโดยผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชามีแนวทางเสริมสร้างและพัฒนา ป้องกัน และควบคุม

3) การรักษาวินัยโดยองค์กร หมายถึง องค์กรกำหนดนโยบาย ออกระเบียบกฎเกณฑ์ ส่งเสริมสนับสนุน และตรวจสอบและกำกับดูแล โดยมีแนวทางการรักษาวินัยดังนี้

- 1) การระวังไม่กระทำผิดวินัย
- 2) ผู้เกี่ยวข้องดูแลส่งเสริมและพัฒนาให้มีวินัย
- 3) ผู้เกี่ยวข้องป้องกันมิให้กระทำผิดวินัย
- 4) ผู้เกี่ยวข้องเยียวยาโดยดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดวินัย

ศุภชาติ อังแสงธรรม (2554 : 1) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขในกรณีข้าราชการในมหาวิทยาลัยกระทำความผิดทางวินัย ดังนี้

1) ผู้บังคับบัญชาทั้งระดับต้นและระดับที่สูงขึ้นไปควรกำกับควบคุมดูแลและเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการโดยการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง วางตัวและประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างและเป็นที่ไว้วางใจ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจ ลดความขัดแย้งและลดความกดดันในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวจะเป็นการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของข้าราชการได้

2) ควรจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติทั้งใหม่และเก่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการทบทวนสร้างความเข้าใจเพื่อให้มีการปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความแม่นยำและป้องกันการผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาวินัยให้แก่บุคลากรที่เพิ่งบรรจุใหม่ ตลอดจนจัดให้มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการรักษาวินัยให้แก่บุคลากรเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและเตือนสติให้ตระหนักถึงหน้าที่ที่ต้องรักษาวินัยและโทษที่ได้รับจากการกระทำผิดทางวินัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 (2557 : 1) ได้ส่งเสริมวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สาเหตุการกระทำผิดวินัย การเสริมสร้างวินัยจริยธรรม ให้

ให้เกิดความสงบสุข และพึงประสงค์ของสังคม หากครูฝ่าฝืนอาจต้องรับโทษ กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 6 ว่าด้วยวินัย และการรักษาวินัย แนวปฏิบัติเพื่อการรักษาวินัยของครู ได้แก่ การรักษาวินัยโดยตนเอง การรักษาวินัยโดยผู้บังคับบัญชา และการรักษาวินัยโดยองค์กร

คำถามทบทวน

1. ความหมายของจรรยาบรรณวิชาชีพครูคืออะไร
2. จรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างไร
3. จรรยาบรรณสำหรับครู ฉบับ พ.ศ. 2539 มีแบบแผนความประพฤติสำหรับครูอย่างไร
4. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพครูต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และต่อสังคม อย่างไร
5. ให้เปรียบเทียบจรรยาบรรณอาจารย์และจรรยาบรรณครูแตกต่างกันอย่างไร
6. แนวปฏิบัติเพื่อการรักษาวินัยของครูเป็นอย่างไร
7. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 6 มาตรา 96 ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยครูด้านใด
8. แบบแผนพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ในจรรยาบรรณวิชาชีพครูต่อตนเองมีลักษณะอย่างไร
9. วินัยครูมีความสำคัญต่อผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างไร
10. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 จะมีบทลงโทษจากการตรวจสอบอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ไกรนุช ศิริพุด. 2531. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : นิยมวิทยา.
- กัลยาณี สูงสมบัติ. (2550). **สื่อการเรียนรู้ออนไลน์วิชาเทคนิคการจัดการสมัยใหม่** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L3/3-1-1.htm>. [13 เมษายน 2557]
- กร กองสุข. (2548). **การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบโรงเรียน สามัคคีพิทยาคม อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมสามัญศึกษา. (2542). **การบริหารโรงเรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- คุรุสภา. (2506). **ระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณที่อันดีงามตามประเพณีของครู พ.ศ. 2506 ตามอำนาจที่พระราชบัญญัติครูมาตรา 28**. กระทรวงศึกษาธิการ.
- คุรุสภา. (2526). **ระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณที่อันดีงามตามประเพณีของครู**. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. (2557). **คู่มือจริยธรรมและจรรยาบรรณของธนาคาร ผู้บริหาร และพนักงาน** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.smebank.co.th/th/moralities.php>. [14 เมษายน 2557]
- ธีระศักดิ์ ภัททิยากุล. (2557). **วินัยและการรักษาวินัยมาตรา 82-97**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : www.yala1.go.th/bukul/bunyalvinoye/666.pptx. [1 พฤษภาคม 2557]
- ปัทมา ผาดจันติก. (2557). **ความหมายวินัย**. เอกสารประกอบการสอน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://courseware.rmutl.ac.th/courses/44/unit505.htm>. [3 พฤษภาคม 2557]
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2554). **จรรยาบรรณวิชาชีพครู** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.educhula.ac.th/knowledge/rule/adm-rule.htm>. [13 เมษายน 2557]
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2557). **จรรยาบรรณวิชาชีพครู (Code of Ethics of Teaching Profession)** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : http://www.ap.mju.ac.th/data_silo/jarya/2013-07-01-09-36-54go0.pdf. [13 เมษายน 2557]
- พจนานุกรมแปลไทย-อังกฤษ LEXiTRON. (2557). **ความหมาย วินัย** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-en-lexitron/วินัย>. [3 พฤษภาคม 2557]

- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542. (2554). ความหมายของ จรรยา คลังความรู้ [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1773>. [13 เมษายน 2557]
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542. (2557). ความหมายวินัย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp>. [13 เมษายน 2557]
- ภัทรศักดิ์ เทพพร. (2540). การการกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2534-ปี พ.ศ. 2536 (ถำเนา). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภิญโญ สารร. 2523. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2557). **ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากร พ.ศ. 2555** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://ssru.ac.th/index.php/th/about-us/download-logo/item/123.html>. [3 พฤษภาคม 2557]
- มาลินี จุฑะรพ. 2539. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ยนต์ ชุ่มจิตร. 2541. **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัตนวดี โชติกพนิช. (2550). **จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชกิจจานุเบกษา.(2547).**พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**, หน้า 52-56. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://kormor.obec.go.th/act/act039.pdf>. [13 เมษายน 2557].
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556**. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง ราชกิจจานุเบกษา 4 ตุลาคม 2556, หน้า 73.
- ศุภชาติ อังแสงธรรม. (2554). **การกระทำผิดวินัยของข้าราชการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2552**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://planning.pn.psu.ac.th/Research/announce/Discipline.pdf>. [13 เมษายน 2557].
- ศูนย์การศึกษานอกระบบ โรงเรียนจังหวัดลำพูน. (2554). **ความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณ** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : http://lpn.nfe.go.th/e_learning/LESSON2/UNIT2.HTM. [2554. [13 เมษายน 2557]

- ศูนย์ทนายความทั่วไปไทย. (2557). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.thailandlawyercente.com/indexr.php?lay=show&ac=article&Id=538974847&Ntype=19>. [13 เมษายน 2557]
- สถาบันอิสรา. (2556). “ครูสภา” กำหนด “จรรยาบรรณครู”- ฝ่าฝืนอาจถึงขั้นถอนใบอนุญาต วันอาทิตย์ ที่ 6 ตุลาคม 2556 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : http://www.isranews.org/isranews-news/item/24214-1_24214.html. [13 เมษายน 2557]
- สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอมท.).(2557). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : จรรยาบรรณของ อาจารย์มหาวิทยาลัย. http://www.ethics.su.ac.th/pdf/3_ethics_excellent_teacher.pdf. [13 เมษายน 2557]
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. (2557). การส่งเสริมวินัยครู [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.lpn1.obec.go.th/personal/niti.htm>. [13 เมษายน 2557]
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2554). แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.edu.chula.ac.th/knowledge/rule/rule2539.htm>. [13 เมษายน 2557]
- สุเทพ ธรรมะตระกูล. (2555). การศึกษาคุณลักษณะของครูยุคใหม่. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สินีนานู สุทธิจินดา. (2543). การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาชีพพาณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- หัตยา สารสิทธิ์. (2541). ผลการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- แหล่งเรียนรู้พัฒนาศักยภาพความเป็นครู. (2554). จรรยาบรรณวิชาชีพครู. บ้านสอบครู. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : http://www.sobkroo.com/detail_room_index.php?nid=92. [13 เมษายน 2557]
- อดิสร ก้อนคำ. (2551). จรรยาบรรณในวิชาชีพครู [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.Kroobannok.Com/2605>. [13 เมษายน 2557]